

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Безпечна відстань – відстань, на якій не діють уражальні чинники вибуху [1].

Бойова пружина – елемент ударного механізму підривача, призначений передавати ударнику механічну енергію [1].

Бойовий замикач – елемент, призначений задіювати [бойове] [запалювальне] коло підривача [1].

[Бойове] [запалювальне] коло підривача – електричне коло детонатора, яке поєднує сенсор цілі підривача, джерело електроживлення, електродетонатор чи електрозапалювач [1].

Боєприпас – разовий технічний засіб і його складники, який є видом озброєння, містить вибухову речовину і призначений уражати живу силу, знищувати озброєння та військову техніку, руйнувати об'єкти, а також виконувати інші завдання: освітлювати, задимлювати тощо [1].

[Боєприпас] [ВП] промислового виготовлення – боєприпас або ВП, виготовлений із застосуванням промислової технології відповідно до вимог НТД [1].

Бризантність – здатність ВР під час вибуху руйнувати/подрібнювати середовище, безпосередньо дотичне до заряду [1].

Бризантна [ВР] [вибухівка] – клас ВР з високою бризантністю (4.11). Швидкість детонування (4.37) бризантних [ВР] [вибухівки] 7 тис. м/с та більше [1].

Вибух – надзвичайно швидкий фізичний чи фізико-хімічний процес, пов'язаний із раптовою зміною стану речовини, який супроводжує різкий звуковий ефект і значне вивільнення енергії. Значне вивільнення енергії призводить до миттєвого розширення продуктів вибуху, збільшення тиску в довір'ї та виникнення вибухової хвилі. [1]

Вибух [ВР] [вибухівки] – хімічний вибух ВР чи суміші ВР, супроводжений вивільненням великої кількості енергії, тепла й газових продуктів вибухового перетворення, що утворюють вибухову хвилю та механічно впливають на довкілля [1].

ВР; вибухівка – хімічна сполука чи суміш здатна під зовнішнім впливом до надзвичайно швидкого хімічного перетворення – хімічного вибуху завдяки власним окиснювальним елементам без участі кисню повітря [1].

Вибухова суміш – ВР, що містить два чи більше хімічно не взаємопов'язані вибухові складники [1].

[Вибухова] [ударна] хвиля – рух середовища, утворений вибухом, що поширюється в усі боки від (епі)центру вибуху й супроводжується різким стрибком тиску, щільності та температури середовища [1].

Вибуховий матеріал – загальна назва для усіх боєприпасів, ВП промислового й саморобного виготовлення, ВР, засобів ініціювання, засобів підривання та інших виробів і пристроїв, що містять ВР [1]. У цій системі завжди є складники, здатні створити умови для ініціювання вибуху.

ВП – пристрій разового застосування, спеціально підготовлений і за певних умов здатний до утворення уражальних чинників енергією вибуху [1].

Вибухові роботи – роботи, виконувані за допомогою ВР, щоб контролювати руйнувати й переміщувати чи змінювати структуру та форми природних і штучних матеріалів [1].

Вирва від вибуху – заглибина в землі чи іншому середовищі, утворена вибухом заряду ВР [1].

Внутрішній заряд – заряд ВР, розміщений усередині руйнованого ним об'єкта [1].

Вогнева суміш – запалювальна речовина на основі нафтопродуктів і домішок чи на основі металів, яку застосовують для спорядження вогнеметів та запалювальних боєприпасів [1].

Вогневий спосіб підривання – підривання, яке здійснюють за допо-

могою КД й ВШ. Під час вогневого способу підривання можна застосовувати ДШ [1].

ВШ – засіб підривання КД чи засіб запалювання метального заряду за певний проміжок часу [1].

Готовий осколковий елемент – елемент боеприпасу або ВП, що не є частиною його корпусу й призначений збільшувати вражальну осколкову дію [1].

Деталь – виріб, що його виготовляють із матеріалу одної марки, не виконуючи складальних операцій [3].

Детонатор – заряд ВР, призначений збуджувати вибух заряду артилерійського снаряда, міни, авіабомби, бойової частини ракети, підривного заряду тощо [1].

Детонація; детонування – хімічний вибух ВР, що поширюється внаслідок вибухової хвилі з надзвуковою швидкістю понад 1 тис. м/с [1].

Детонувальний засіб; засіб детонації – засіб, який створює імпульс вибуху [1].

Дистанційний підривач – підривач, що спрацьовує без дії цілі по закінченні заданого часу або за радіокомандою [1].

ДШ – заряд ВР у гнучкій і водонепроникній оболонці, призначений для одночасного підривання кількох зарядів [1].

Джерело електроживлення – електричне устаткування, призначене виробляти й акумулювати електроенергію чи змінювати її характеристики [1].

Електрична вибухова мережа – мережа дротів з приєднаними до них ЕД й джерелами електроживлення [1].

ЕД – засіб підривання, який задіюють електрострумом для збудження вибуху заряду ВР [1].

ЕД миттєвої дії – ЕД, який вибухає миттєво після подання електроживлення [1].

ЕД уповільненої дії – ЕД, який вибухає за певний проміжок часу після подання електроживлення [1].

Електрозапалювач – пристрій, призначений ініціювати КД та підпалювати металеві заряди [1].

ЕН – пристрій, призначений запобігти вилученню та/чи знешкодженню боєприпасу або ВП [1].

(Епі)центр вибуху – проекція центру вибуху (4.14) на поверхню землі чи води [1].

Запобіжник – пристрій, який унеможливорює спрацювання боєприпасу, ВП тощо [1].

Замикач – пристрій, що під зовнішнім впливом з'єднує джерело електроживлення з іншими елементами [бойового] [запалювального] кола підривача [1].

Запалювальний засіб – засіб, призначений збуджувати горіння металевих зарядів, ракетного палива й піротехнічних складників [1].

Заряд [ВР] [вибухівки] – певна кількість ВР, підготовленої до вибуху [1].

Засіб ініціювання; ініціювальний засіб – засіб, призначений запалювати металеві заряди й збуджувати вибух заряду ВР [1].

ЗП; підривальний засіб – вироби та пристрої для ініціювання вибуху. До засобів підривання належать: засоби ініціювання, підривачі, ВП тощо [1].

[Збудження] [ініціювання] вибуху – початковий імпульс процесу вибухового перетворення [1].

ЗІО – сукупність МТЗ, які знаходяться на озброєнні (постачанні) у МО України та Збройних Силах України і призначені для використання під час виконання завдань інженерного забезпечення дій військ (сил) [2].

Знешкоджування [боєприпасу] [ВП] – приведення боєприпасу або ВП у стан, який унеможливорює несанкційований вибух. Цього можна досягнути механічним руйнуванням, вилученням складників, переведенням у безпечний стан тощо. Передбачає: виявлення, ідентифікування, нейтралізування, вилучення, переміщення [1].

Зовнішній заряд – заряд ВР, установлений зовні призначеного до

руйнування об'єкта [1].

Зосереджений заряд – заряд ВР, форма якого наближена до куба чи паралелепіпеда. Довжина заряду не перевищує його найменший поперечний вимір більше ніж у п'ять разів [1].

ІБП – ЗІО, що містить ВР чи піротехнічний складник і пристрій приведення їх у дію [1].

Інженерна міна – ІБП для влаштування мінно-вибухових загороджень [1].

Імпульс вибуху – величина, що характеризує динамічну дію вибуху, чисельно дорівнює добутку надлишкового тиску продуктів вибуху на тривалість його дії [1].

Ініціювальна [ВР] [вибухівка] – високочутлива ВР, що легко вибухає від удару, тертя, променя полум'я тощо й здатна збуджувати детонування ВР, яку не можна надійно підірвати простим зовнішнім впливом [1].

Капсуль – засіб ініціювання, призначений запалювати металльні заряди чи збуджувати детонування бризантних зарядів ВР [1].

КД – засіб підривання, призначений для ініціювання зарядів ВР [1].

КЗП – засіб ініціювання для займання металних зарядів. Використовують самостійно чи як складник піропатрона, ЕД, боєприпасу, ВП) тощо [1].

Клеймо – знак, буква чи цифра, витиснена/вибита на зовнішній поверхні боєприпасу або ВП/виробу [1].

Конструктивно оформлений заряд [ВР] [вибухівки] – виготовлений промисловим способом заряд ВР, кількість якої сформовано та визначено за об'ємом і масою [1].

Контактний підривач – підривач, що спрацьовує під час влучання в ціль чи натискання на сенсор команди спрацювання [1].

Коротковповільнене підривання – підривання кількох зарядів ВР в певній послідовності з інтервалами в соті та тисячні частки секунди [1].

Корпус [боєприпасу] [ВП]; оболонка [боєприпасу] [ВП] – елемент [боєприпасу] [ВП], який залежно від конструкції, призначено для: розміщення його частин; маскування; захищення від зовнішніх впливів; надання певної форми заряду ВР; створення кумулятивного ефекту; утворення вражальних елементів/осколків; зручності транспортування; створення замкненого об'єму, забезпечити вибухове горіння ВР [1].

Кумулятивна дія [боєприпасу] [ВП] – дія боєприпасу або ВП під час якої ціль уражають за рахунок енергії зосередженого та спрямованого струменя продуктів вибуху заряду й матеріалу облицьовання кумулятивної виїмки заряду ВР [1].

Кумулятивний боєприпас – вид снарядів, ракет, інженерних мін, гранат та спеціальних зарядів у готовому до застосування стані, що призначений уражати броньовані цілі, залізобетонні покриття та споруди [1].

Кумулятивний ефект – спрямована та сфокусована дія струменя продуктів вибуху заряду ВР [1].

КЗ – заряд ВР певної форми, вибух якого має кумулятивний ефект [1].

Маркування – написи чи умовні позначки, нанесені фарбою на боєприпаси, ВП/вироби та їхнє пакування [1].

Метальний заряд; пропелент – хімічна речовина для отримання енергії чи утворення стисненого газу, що використовують, щоб урухомлювати рідину чи рушій снаряда, ракети тощо [1].

Механізм уповільнювання вибуху – механізм, що відлічує час від початку його роботи до формування команди спрацювання підривача [1].

Місце вибуху – приміщення або ділянка місцевості, що містить сукупність слідів дії уражальних чинників вибуху боєприпасу або ВП [1].

МП – визначена місцевість, на якій встановлено міни [2].

Надлишковий тиск у фронті [вибухової] [ударної] хвилі – параметр вибухової хвилі, чисельно дорівнює відношенню між тиском у фрон-

ті вибухової хвилі до тиску незбуреного довкілля [1].

Неконтактний підривач – підривач, що спрацьовує внаслідок взаємодії з ціллю без зіткнення з нею, на відстані, оптимальній для враження її [1].

Неостаточно споряджений [боєприпас] [ВП] – боєприпас або ВП без підривача, запалу тощо [1].

Об'ємний вибух [ВР] [вибухівки] – вибух ВР в газовому/аерозольному стані, що виникає під час спрацювання боєприпасу або ВП [1].

Осколкова дія [боєприпасу] [ВП] – уражальний чинник дії вибуху, що полягає в ураженні цілі осколками, які виникають під час розривання корпусу [боєприпасу] [ВП] або оболонки [боєприпасу] [ВП] [1].

Осколковий [боєприпас] [снаряд] [ВП] – [боєприпас] [снаряд] [ВП], призначений уражати цілі осколками, які мають відповідну масу, швидкість і напрямок руху [1].

Основний заряд – заряд ВР, що виконує дію для досягнення кінцевого ефекту боєприпасу або ВП [1].

Підривання заряду [ВР] [вибухівки] – процес здійснення вибуху заряду ВР [1].

Підривач – пристрій задіявання боєприпасу або ВП, до складу якого входять: сенсор команди спрацювання, блок передавання команди, виконавчий блок, запобіжний пристрій, МДЗ [1].

Підривна станція – споруда, приміщення тощо, розташоване на безпечній відстані від місця вибуху звідки підривають об'єкти [1].

Підричник – особа, яка виконує вибухові роботи [1].

Підривні роботи – роботи з руйнування чи знищення об'єктів, предметів, майна тощо шляхом підривання за допомогою ВР. Вони є однією із складових воєнно-інженерної справи [15].

Піротехнічний виріб – виріб, що призводить до виникнення світлового, іскрового, димового, звукового або змішаного ефекту. Такий ефект виникає внаслідок горіння чи вибуху піротехнічного складника або ВР [1].

Піротехнічний складник – механічна суміш для споряджання піро-

технічних виробів і засобів, щоб отримати світлові, шумові, димові або змішані ефекти [1].

[Пластична] [еластична] ВР; [пластична] [еластична] вибухівка – суміш бризантної ВР із пластифікувальними домішками, що має вигляд однорідної пластичної тістоподібної субстанції, яку можна легко zdeформувати [1].

Подовжений заряд – заряд ВР, що має форму витягнутого паралелепіпеда чи циліндра, довжина якого у п'ятеро більша його найменшого поперечного розміру. Висота заряду не повинна перевищувати його ширину [1].

Порох – метална ВР або багатокомпонентна тверда вибухова суміш, здатна до горіння паралельними шарами без доступу кисню ззовні з утворенням газових продуктів, енергію яких використовують для метання снарядів, руху ракет тощо [1].

Початковий ініціювальний імпульс – енергія зовнішнього впливу, потрібна для збудження вибуху ВР. Може бути теплової, механічної й електричної дії, а також енергією вибуху іншої ВР [1].

ППМ – міна, яка призначена для вибуху від присутності, близькості та безпосереднього впливу людини і при цьому виводить з ладу, калічить або вбиває одну або кількох людей (заборонена до застосування міжнародними договорами) [5].

ПТМ – міна, яка призначена для мінування місцевості проти танків та іншої рухомої наземної техніки противника (самохідних ракетних і артилерійських установок, БТР і вантажних автомобілів) [5].

Радіус зони ураження – відстань від (епі)центру вибуху боєприпасу або ВП, у межах якого об'єкти отримують ураження із заданою ймовірністю [1].

Розривний заряд – заряд ВР в [корпусі] [оболонці] боєприпасу (4.70) або в [корпусі] [оболонці] ВП, призначений руйнувати його зсередини [1].

Розрядження [боєприпасу] [ВП] – дія щодо приведення боєприпасу або ВП у безпечний стан вилученням із нього окремих елементів чи розбиранням на складники [1].

Самоліквідатор – елемент підривача боєприпасу або ВП, призначений підірвати його у разі невлучання у ціль, сходження із заданої траєкторії, після закінчення заданого терміну дії [1].

Сенсибілізатор – ВР та невибухові матеріали, які підвищують чутливість до удару й тертя [1].

Сенсор цілі підривача – пристрій, який у разі взаємодії із ціллю видає сигнал для задіявання [бойового] [запалювального] кола підривача [1].

Серійний номер (серійний номер виробника або MSN/SN) – унікальний код, що присвоюється для ідентифікації окремого виробу [4].

Складник; складова частина (ОВТ) – виріб призначений для виконання певних технічних функцій у складі складнішого виробу [3].

Сповільнювач підривача – пристрій блоку передавання команди підривачу, призначений гарантувати заданий час затримки передавання команди від сенсора команди спрацювання до виконавчого блока підривача [1].

Спрямований вибух – вибух, поширення енергії якого спеціально зосереджують у певному напрямку, завдяки розміщенню заряду ВР в [корпусі] [оболонці] боєприпасу або в [корпусі] [оболонці] ВП й добирання його форми та місця ініціювання [1].

Стандартний заряд – заряд ВР, для якого НТД встановлено відповідні масо-габаритні характеристики [1].

Троtilовий еквівалент – характеристика потужності вибухової дії будь-якої ВР стосовно потужності вибуху тротилу [1].

Ударна дія [боєприпасу] [ВП] – ефект, що полягає в ураженні цілі за рахунок кінетичної енергії боєприпасу або ВП [1].

Ударний механізм підривача – механізм для ініціювання горіння капсульного складника капсуля-запалювача або детонування ініціювальної ВР КД накольного типу [1].

Уповільнене підривання – дія щодо підривання зарядів ВР в певній послідовності з інтервалами, що їх виміряють секундами, та яку провадять за схемами одночасного електропідривання вибухової мережі із застосуванням ЕД уповільненої дії [1].

Уражальні чинники вибуху – руйнівні чинники дії вибуху боєприпасу або, що призводять до загибелі й травмування людини. Уражальні чинники – це бризантна, фугасна, осколкова, термічна дія та дія вибухової хвилі вибуху [1].

Установлювання ВП – розміщування ВП на місці запланованого вибуху та приводження його у стан готовності до вибуху [1].

Фігурний заряд – заряд ВР, розташований по контуру фігурного елемента конструкції для перебивання якого він призначений [1].

Флегматизатор – речовина, якою знижують чутливість і покращують безпеку поводження з певною ВР [1].

Фугасна дія [боєприпасу] [ВП] – ураження/руйнування цілі продуктами вибуху розривного заряду й вибуховою хвилею [1].

Фугасність [ВР] [вибухівки] – здатність ВР до руйнування від розширювання продуктів вибуху і проходження по середовищу вибухової хвилі [1].

Чека; загвіздок – деталь підривача, призначена запобігати випадковому задіяння його та спрацюванню в разі застосування [1].

Чутливість [ВР] [вибухівки] – здатність ВР до вибухового перетворення під впливом зовнішніх чинників [1].

Шпур – заглибина циліндричної форми, штучно сформована у твердому середовищі (гірській породі, бетоні тощо), у якій розміщують заряд під час вибухових робіт [1].